

CHOMIÑ ETA PREMIÑ TRABENAN BERTSOETAN

LENENGO JARDUN ALDIA

- Chomiñek.* Izate arren iztun, ernai ta trebea,
 ¡Ay! banitza abade, edo bai praillea!
 Jayotzaz ni naiz, Premiñ, pobreen umea,
 Eskolarikan ere ikasi gabea.
- Premiñek.* Ni ere gaztetatik langille naiz izan,
 Artzaiñ, serrari eta gaur nekazaritzan,
 Ni lakoak ¿non egiñ egoki itzikan?
 ¿Obe enuke egon mutu baten gisan?
- Chom.* Ala ere zu zera kantari yayoa,
 Orregatikan dezu estimazioa,
 Sarritan izaten zu zera motiboa
 Alegratzeko triste zegoan auzoa.
- Prem.* Chomiñ, zorionean gaur gera juntatu,
 Bestela eneukan nik norekin kantatu,
 Zu ikustearekin asko nazu poztu,
 Au lako umorea beti zait gustatu.
- Chom.* Burrugarikan ez det, iñoiz deseaten,
 Alako gauzik Premiñ, ez det ondo artzen;
 Baña bertsolariaz banaiz peleatzen,
 Ordu luzeak pozez ditut igarotzen.
- Prem.* Bertsolari ederra, nonbait zerade zu,
 Leku askotan Chomiñ ala det aditu;

- Arrazoiakin ote zaituzten famatu,
Piskabat nai zinduket nik ere probatu.
- Chom.* Zenbaitek duten maite pelotalekua,
Beste askok kafea, ez guchik jokua;
Gizon danak daukate norberen gustua,
Premiñ, proba nazazun bota zuk berttua.
- Prem.* ¡O! baneuka orainche askoren grazia!
Perrando amezketarrak bezelakosia
Isuelaren gisa ona etorria!
Pasatzeko zurekin aste bat guzia!
- Chom.* Munduan doatsu da, kantuan dagona,
Errukarritzat daukat triste dan gizona;
Alegrantzia daki nork nai dala ona,
Bestela ¿zertan dago gure zoriona?
- Prem.* ¿Nor bizi da obeto choricho bat baño?
Au kantatzen ari da goizik gaberaño;
Alferrik chingurria izan langillago,
Onen kantarik ¿zeñek entzun du gaurdaño?
- Chom.* Ori da ori Premiñ, bertso egokia,
Ortarakoche dezu zere etorria;
Mingañian dakazu ugari ezitia,
Chori ez izan arren zera kantaria.
- Prem.* Chingurriak, beti du egiñ alegiña,
Choria da alferra, ta buru ariña;
Bizi oi dala ondo da gauza jakiña,
Añ ondo ez dalako jazten erregiña.
- Chom.* Nik ere choricho bat badaukat echean,
Kantatzen dakiena ederki goizean;
Baña kantatzen dezu zuk berdiñ gabeen,
Ego gabeko chori zerade lurrean.
- Prem.* Zeruan ondo eta osoro egoki,
Kantatzen dute Chomiñ arira ederki;
Aditu nai nioke aingerucho bati,
Oraindik ikasteko kantatzen obeki.
- Chom.* ¿Zer da gauza oberik jarduerau baño?
Ausen da atsegiñen niretzat gaurdaño;
Aditze arren bertso zureak ¿noraño?
Joango nitzake ere Amerikaraño.

- Prem.* Landu gabe soroak ez digu ematen,
Ez da nekatu gabe bertsorik ipintzen,
Itz ederrak dituzu zuk ere billatzen,
Noiz bait sayatu zera zu ere ikasten.
- Chom.* Bertsoak ez dirate ematen ogirik,
Baizik askotan kalté egiten bakarrik;
Lo egin bearrean zenbait gabetan nik,
Denbora pasatzen det kantari alferrik.
- Prem.* Nik bada, inbidia det kantariena,
Naiz jakiñ artarako jayo enaizela;
Ekarri ezagatik ezercho echera,
Beñik beiñ pasatzen da umore ederra.
- Chom.* Ez daukat lotsarikan iñon esateko,
Zurekin enaizela kantuz berdintzeko;
Lenengotik egon naiz beldurrez asteko,
Zu zera zu, gizona, erria onratzeko.
- Prem.* Jaungoikoak gizonok, ez ginduen egiñ,
Asmarioan eta adimentuz berdiñ;
Bertso onak moldatzen zuk dituzu ariñ,
Erdi bat asmatzeko nik badet zeregiñ.

CHOMIÑ ETA PREMIÑ TRABENAN BERTSOETAN

BIGARREN JARDUN ALDIA

- Chomiñek.* Premiñ, zu esku utsaz, eta nik chisteraz,
Zerbait egingo nuke onela bentajaz,
Baña, berdiñean nik, ¿nola joka zuzaz?
Egiñ arren zerchobait gichiago danaz?
- Premiñ.* Saka orren urruti, botatzen badezu,
Errestatzeko diña Chomiñ, ni enazu;
Erruki piskacho bat arren arzadazu,
Zergatik aspaldian ez dedan jokatu.
- Chom.* Ezingo det atera gaur andiagorik,
Zergatik eztarria dedan zerraturik;
Lenaz ause nai nuke ipiñi garbirik,
Orretarako zerbait edan bear det nik.
- Prem.* Orra, nere basotik Chomiñ, zazu edan,
Bertsolari bezela nai dizut nik eman;
Badakit andien bat nonbait nola zeran,
Gaur zaude kantatzeko sekulako eran.
- Chom.* Eskerrak borondate eder orregatik,
Edango det piska bat baso orretatik,
Urrengoa edango zuk dezu niretik,
Biok izan gaitean adiskide gaurtik.
- Prem.* Probecho on deizula dizut deseaten,
Iñoren gauza charrik ez det nik eskatzen;
Nai nuke piskacho bat pizkortu zaitezen,

- Umore on batekin jostatu gaitezen.
- Chom.* Premiñ, ardoa baño obe nuen ura,
Zergatik ez dakian egiten burura;
Ardoarekin asko munduan galdu da,
Moskorraz eroririk bideetan putzura.
- Prem.* Gauza guztiak daude merituz beterik,
Jaunak alasen dauzka denak orniturik,
Gaisoa pizkortzeko ez dago mutillik
Ardoaz berdiñtzeko lurrean besterik.
- Chom.* Premiñ, uraz bururik ez da iñoiz galdu,
Ardoak askorekin kalte egiñ aldu,
Norbaitek nik bezela nai badu argaldu
Ardoa utzi eta urakiñ apaldu.
- Prem.* Ardoak ere baitu ugari bentajak,
Urak ez ditu bear danak alabantzak;
Ardorik ezbalitza ¡agur! gure kantak,
¡Agur! erromeriak, trabena ta plazak.
- Chom.* Ardo eta ogirik iñoiz jan ez arren,
Familia ederrak baditugu emen,
Mutillik ederrenak ¿non dira azitzen?
Artoz mantenduetan nik ditut arkitzen.
- Prem.* Artoaren aldean garia nagusi,
Ogi gabe gizonik ondo ezta bizi,
Naiz ogi zaleari deitu begi zuri,
Artoak arpegia ¿ez du jartzen ori?
- Chom.* Ez det charrik esango garien gañean,
Gizonik altuenak ez dira kalean,
Jigante bat izan da euskaldun lurrean;
Bera Altzo-n jayo zan baserri batean.
- Prem.* Egia da artoak mutill morroskuak
Azitzen dituala, ikaratzekuak;
Baña ogiz balira izan mantenduak,
Menturaz asko ziran Sanson añakuak.
- Chom.* Ardo ta ogizale nola Premiñ, zeran,
Orregatik maiz zaude onela trabenan,
Andrea umeakin negarrez echean,
Zeralako emendik irtetzen goizean.
- Prem.* Besteren paltak Chomiñ jartzen plateran,

- Abia zera noski ikusi ditean;
Ez da utsik gabeko gizonik lurrean,
Danok degu zer eman kontu azkenean.
- Chom. Egia esan dezu oraingo bertsoan,
Baña danak dakite nor zeran auzoan;
Joan dari igandean karobi zuloan
Nola erori ziñan jakin zan beingoan.
- Prem. Gaur ez dago besterik, iñor juzgatzea,
Ta norberen burua santu egitea,
Esana ez da asko, bear izatea,
Umillak gorde nai du bere birtutea.
- Chom. Arrazoia daukazu, ni ere onenean,
Zu bezela nijoa zabuka bidean,
Erortzen baldin banaiz zuloren batean,
Lagun zadazu Premiñ, zutitu naitean.
- Prem. Alprojetan gaur dira paltak erabiltzen,
Projimoen guztiak aurrean ipintzen,
Norberenak atzean estali ditezen,
Argatik gaur mundua da gaizki ikusten.

gados, interminables y ensordecedores, el *gran* Chiquito tiene por toda contestación una reverencia hecha con la cabeza y un encogimiento de hombros que convierte la ovación de estrepitosa en delirante y rapana en locura.

Educado en Bizcaya, no entiende de saludos teatrales.

JUAN DE GARONA.

Bilbao.

CHOMIÑ ETA PREMIÑ TRABENAN BERTSOETAN

IRUGARREN JARDUN ALDIA

- Chomiñek.* Izan gaitean Premiñ, beti kristau umill,
 Iñor juzgatze arren kantuan enabill;
 Pekatu egin baño obeki degu ill,
 Burlakin farrarikan ez det nai eragin.
- Prem.* Dibersioz nai nuke, nik eman denbora,
 Iñor ofendi gabe pasarikan broma;
 Alabagarria da egitea orla,
 Bestelako konturik ez det nai iñola.
- Chom.* Banitza zu bezela echejaun andia,
 Izan gabe maizter bat errukigarria;
 Orduan zure gisa munduko aldía,
 Emango nuke noski kontentuz guztia.
- Prem.* ¿Nola sinistu Chomiñ gaur zure negarra?
 ¿Ez dezu artzen sendo arto ta sagarra?
 Errenta idukirik osoro kaskarra
 ¿Ez dezu azi ere famili azkarra?
- Chom.* Nekazariak bear luke obeto jan,

- Zergatik beragatik denok bizi geran,
Baña ark egin arren guztientzako lan,
¿Gaizkien ez du jaten, ta charkien edan?
- Prem.* Esan dizut len ere Chomiñ, lagun zarra,
Ez dezazula gaur jo, aiñ triste gitarra,
Askok balu zuk dezun eche ta baztarra,
Lasa botako luke tirri nola tarra.
- Chom.* Egia da, bai, Premiñ, ni gizon pobrea,
Naizela baña, ez aiñ tristuraz betea,
Baizikan bertso onak kantatu zalea,
Naiz izan beti maizter dirurik gabea.
- Prem.* Chomiñ, ez det esango nor dan aberatsa,
Ondo erabakitzen au ez da erraza,
Ez da premiazkoa euki asko gauza,
Alegrentzia gabe bizia da latza.
- Chom.* Nere aita lanean beti izan zan ari,
Baña etzuan poltsa iñoiz izan lodi,
Pobrezan zuelako ark beti igari,
Orain Zeruan dauka gloria ugari.
- Prem.* Ni ere bizi arren, nere baserrian,
Enaiz aberastuko soroko lanian,
Goizean goiz jaikita berandu gabean,
Probechu gichirekiñ etzaten naiz oyan.
- Chom.* Berrakin gichi da Premin, aberastzen,
Ez badu beste tratu onen bat billatzen;
Eta nik nola onik ez dedan ikusten,
Erremedio gabe pobre noa illtzen.
- Prem.* Pobreak ere ziran nere gurasuak,
Eta pobreakoak ayen aurrekuak,
Baña, pobreak dira zorionekuak,
Badituzte onean artzen trabajuak.
- Chom.* Gauzarik onena da konformidadea,
Naiz izan aberatsa, naiz izan pobrea;
Ause da birtute bat parerik gabea,
Zuzen billatutzeko zerura bidea.
- Prem.* ¡Ai! banengoke anchen ondo bizitzeko
Baña, beldurrez nago beti ni illtzeko,
Eta ill egin bear ara igotzeko,

- Uso nai nuke izan bizik egatzeko.
- Chom.* Au da gauza aundi bat, nik ez det ikusi
Mundu onetan guztiz ondo danik bizi,
Danak billatzen ditut nonbaiten negarti,
Laster egin dezagun emendik igesi.
- Prem.* Ikusten dira emen aberats ziranak,
Egun batik bestera pobreturik danak,
Guztiok baditugu bizitzeko lanak,
Bakarrik ondo daude ondo ill ziranak.
- Chom.* Aspaldian nola ni naizen gurasua,
Zartzean ezagutu det piskat mundua.
Gazte denboran neukan aizezko burua,
Illea zuritzean bete zait kaskua.
- Prem.* Broman dagoenean piskaten gizona,
Dago alegere ta dauka umore ona,
Ongi litzake beti bizitzea orla,
Baña bueltaka dabill au dalako bola.
- Chom.* Premin, bene benetan bola da mundua,
Jira egiñaz berau aurrera dijua,
Udaren ondorean badator negua,
Baña ez da biurtzen denbora galdua.
- Prem.* Orisen da egi bat dudarik gabia,
Geyenoentzat ere da negargarria,
Ez dalako ezautzen bere baloria,
Zeñekiñ berdintzeko utsa dan urria.

CHOMIÑ ETA PREMIÑ TRABENAN BERTSOETAN

LAUGARREN JARDUN ALDIA

- Chomiñek.* Zertako bertsoetan ote diot ekiñ?
 Beldurtzen naiz zoratu ote naizen egiñ;
 ¿Non daukat ikasia? noiz det asko jakiñ?
 ¿Nola jokatuko det zulako batekiñ?
- Prem.* Aditu eta ondo zerorren bertsoa,
 Chomiñ, eranzuteko prestatzera nua;
 Baña zure aurrean nastzen zait burua,
 Ala ere jo zazu nai dezun puntua.
- Chom.* Kukuak baten zidan jo puntua *kuku*,
 Eranzun nion ez dek jan naikoa suku;
 Baña joten badezu zerorrek *ujuju*
 ¿Zeñek adituko du nere *kukurruku*?
- Prem.* Zozo lelo batek beñ, niri ere zorzor,
 Jo arren, esan nion gezurra diok or;
 Ordia ¿nola egin zuri orren gogor,
 Indarretan zuretzat ni ezpanaiz iñor?
- Chom.* Chioak beste baten deitu zidan *chio*,
 Isilldu nuen laster esanaz *adio*;
 Baña zuk nola dezun jotzen *chorrochio*,
 Errebuelterako nik ez det balio.
- Prem.* Neguta¹ zirzill batek asi arren egiñ,
 Bertsorikan ez daki bukatutzen Chomiñ;

(1) Neguta=Chota.

- Baten kantatu zidan, bakar bakarrik *Chuiñ*,
 ¡O! baña negutakiñ zu etzera berdiñ!
- Chom.* Loro berritsua da beti izango loro,
 Erdia bada zintzo, beste erdia zoro;
 Zu berriz zeralako beti birigarro,
 Kantatzen dezu Premiñ, naste gabe klaro.
- Prem.* Chirrimirri zatar bat, chit zait tentalari,
 Baña farra egiten utsik diot ari;
 Chomiñ, zerorren gisa balitza kantari,
 Ipiñiko ninduke lotsatuta gorri.
- Chom.* Zekor kopeta beltzak, niri bein puntua,
 Jorikan altu, jarri ninduen gortua,
 Baldin eiten badezu zuk aren orrua,
 Zekorrak lakoakin kantuan enua.
- Prem.* Erle batek eginda ni nor nitzan jakiñ,
Burrun burrun erronkaz laster zidan ekiñ;
 Izpiz arek bezela eiten badezu miñ,
 Igesi bearco det zuk baño len egiñ.
- Chom.* Astoak egiten dit sarritan arrantza,
 Baña kantuan ari falta zayo gatza;
 Premiñ, zuk nola dezun kantarien antza
 Biok egingo degu bertsoan jolasa.
- Prem.* Kirkircho batek burlaz bein egin zidan *kir*,
 Oiñpean zapalduta utzi nuen umill;
 Sentimentua daukat nuelako nik ill,
 Bengantzarik enion egin bear Chomiñ.
- Chom.* Chakurcho batek niri ekin zidan *chauchau*
 Jarraituta ortzakin baita urratu prakau;
 Nik ere aserreaz jazorikan ank au,
 Jota bota niozkan ortzik onenak lau.
- Prem.* Ardi mantsoak beti kantatzen dit *bee, bee*,
 Eranzun oi diot nik zu zaitut chit maite;
 Izan gaitezen Chomiñ alasen be-zale,
 Umillak zeruetan jasoko dirade.
- Chom.* Egazti ta abere askok oi nau tenta,
 Danai eman oi diet, baña errespuesta;
 Gaurko oni ematea orren errez ez ta,
 Naikoa lan darabilt billatutzen beta.

- Prem.* Atzo ibilli nitzan ni berriz basuan,
Chori bat arrapatzen iru bat orduan;
Azkenez ere etzan erori lazuan,
Gaurko au ezingo det nik artu zepuan.
- Chom.* Premiñ, enaiz kantari baña bai eiztari,
Eskopeta det ona, kañoiak ditu bi,
Zuzen apuntatuta ¡o! nik zenbait chori,
Mokua ebakita mutu dedan jarri!
- Prem.* Zenbat ateri nik ots, ainbat maratilla,
Topatzeko ederra Chomiñ, da mutilla;
Enekien ziñanik zu orren abilla,
Beste bat zu lakorik ez det iñon billa.
- Chom.* Bertso batzuek nekez ditut borobildu,
Buruko matasa gaur egin det arildu;
Orain nai eta nai ez bear det isilldu,
Nekatu naiz iya ta nereak egin du.
- Prem.* Saltoa nik ere det asko biotzean,
Ikusirikan jende aundia aurrean;
Utsegiñ baldin badet izchoren batean,
Barkazioa nai det sosega naitean.

CHOMIÑ ETA PREMIÑ TRABENAN BERTSOETAN

BOSTGARREN JARDUN ALDIA

- Chominek.* Obe zan ezbanitza abia kantari,
Ala izatekotan danen farragarri;
Erregalorik iñork ez digu ekarri,
Kalte egiñ bearko diogu poltsari.
- Prem.* ¿Zertatik inbidia det kantariena?
¿Enitzake biziko obeki bestela?
Trabenetan askotan jardunik onela,
Makal ipintzen badet poltsacho gizena?
- Chom.* Nik ere poltsa gaur det ekarri chikia,
Iñoiz iduki arren sendo ta lodia;
Ta bera nola dedan leortua iya,
Kontua jakiñ arte nago chit larria.
- Prem.* Chomiñ, ezpadaukazu diña pagatzeko,
Nereakin uste det degula beteko;
Onekiñ ezpagaña berriz irichiko,
Chamarra nago ni prest prendatzat uzteko.
- Chom.* Ez da gauza ederra, ala lotsarian,
Gizona arkitzea aulako tokian;
Askocho bizi arren nere inbidian,
Beti nabill ni ere bajucho neurrian.
- Prem.* Chomiñ, nik ere ez det sekulan beldurrik,
Iñoiz sartuko danik gurean lapurrik;
Familia azteko besterik ez det nik
Baba, arto ta urdaya, echean bakarrik.

- Chom.* Irabazia nola alasen gastua,
Duenak eramaten lasa du mundua;
Egin nai lukeanak gustora pausua,
Zapata bearko du oña aiñakua.
- Prem.* Gauzarik onena da beti dezentzia,
Ondasunen neurrian jartzea jantzia;
Askok iduki arren markes iduria
Ez gichik echeetan dute miseria.
- Chom.* Iya mundu au dago lujoaz galdurik,
Ez da gaur ezagutzen morroi ta nausirik;
Neskameak dabilta echekoandreturik,
Ez da erraz billatzen ezkongai bat onik.
- Prem.* Zenbait eche diraden beren kulpaz galtzen,
Chikiak izan eta aundiai jarraitzen;
Ni beñik beñ enoa orrela izaten,
Zorrak paga ezinda lotsatu enaiten.
- Chom.* Gaur arte ¿nork jakin du zer dan *uelgea*?
Enredo zalez dago mundua betea;
Nik nai det osasuna, lana ta pakea,
Engañu gaberikan denbora ematea.
- Prem.* Ardorik ez badet nik, edan oi det ura,
Orregatik gerrarik iñoiz ez det gura;
Pazientziaz nola goazen zerura,
Piskat sufritu arren ez dio ardura.
- Chom.* Ni ere anditze arren enoa iñora,
Lorik ez det galduko igo nairik gora;
Nagusi izan bailo mendeko da oba,
Naikoa det nik banaiz guraso bat ona.
- Prem.* Milla esker zor diot nik berriz Jaunari
Zeren emazte ona eman zidan neri;
Zinchoa oso eta lujoz ez geyegi,
Dotriña irakasten onena umeari.
- Chom.* Bai, Premiñ, bizi zera ondoen auzoan,
Atzo esaten batek ala ziarduan;
Zu lako batek palta eiten du onduan,
Estutasun gaizto zeñ, premia orduan.
- Prem.* Chomiñ, emaztea det osoro prestua,
Erremediatzeko beti beartsua;

- Igaz izanagatik urte eskaschua,
Amaikachori dio zabaldu eskua.
- Chom.* Orlakoen bitartez Jaunak gobernatzen,
Ditu pobreak ere galdu ez ditezen;
Egaztiak baditu ederkiro jazten,
Gurekiñ ¿nork sinistu chit dala aztutzen?
- Prem.* Berberak dio Chomiñ, eska dezagula,
Jotzeko atea ta entzungo zaigula;
Fedea ezpagendu piskat otzituba,
Erneguz ¿zeñek luke galduko buruba?
- Chom.* Jakin bear genduke kontentu osuan,
Ez dala bat arkitzen naiz egon tronuan;
Ez dala gure dicha lureko diruan,
Jauna laztan badegu, bai beste munduan.
- Prem.* Chomiñ, nik oi det koplau kanta beti beti,
Aberats enaiz baña, aiñ gichi negarti;
Nere aldean daude dirudunak gaizki,
Arrosak bizi dira arantzakin nasi.

CHOMIÑ ETA PREMIN TRABENAN BERTSOETAN SEIGARREN JARDUN ALDIA

- Chomiñek.* Lau bertso bota ditu, orra bost garrena,
Ez dakit au dan charren, ala dan onena;
Mingañ au ez det zorrotz, balitza eztena,
Elitzake kantuan izango motzena.
- Prem.* Abo ichitik ez da, eulirikan sartzten,
Mutuak ez du iñoiz izketan erratzen;
Iturrira dabillan charroa bada austen,
Ni ere bertsoetan laster naiz erortzen.
- Chom.* Ez da Premiñ, uts ori, ain sentigarria,
Lanak dakarrelako bakarrik ogia;
Bertsoak gatik illko litzake guztia,
Gosez baldin balego nire pamillia.
- Prem.* Itzezko iturri bat dezu iruditzen,
Zure agotik pozik Chomiñ det edaten;
Poto chiki bat baño ni nola enaizen,
Iñork edan ezkeru, leor naiz gelditzen.
- Chom.* Ez det iñoiz ikusi au lako ibairik,
Ezin dedalako gaur zuretzat presarik;
Ni naiz chirriocho bat, mendian jayorik,
Arricho batek gero bidea galtzen dit.
- Prem.* Ez det ekarri ona, aiñ sare chikia,
Arraptzea gatik legatz bat aundia;
Ez dedala artuko, nago igarria,
¿Zerekin Chomiñ egin bigar bijillia?
- Chom.* Niri ere gustatzen asko zait arraña,
Baña, danen artetik, geyen amorraña;
Nola arrapatzeko, palta dedan maña,
Nik beintzat makallauaz bearko amaña.

- Prem.* Chomin, nire aldean zu zera trebia,
Kanturako daukazu bakana dan doia;
Zera kanarioa, ni ontz bat tristia,
Ez det kayolan iñoiz merezi jartzia.
- Chom.* Astoak pentsa arren, dala zamaria,
Eta ariñ egiten bera nagusia,
Premiñ, da Premiñ, zaldi galopalaria,
Ni jarrai ezin dedan belarri andia.
- Prem.* Bene benetan ori, ori da egia,
Atzekoaz aurrera, balitza guztia;
Erbiai deitu arren, zuk gaur aizeria,
¿Noiz kendu die onek olloai bizia?
- Chom.* Erbia beti izan, da gaitzik gabia;
Ark ez dakielako zer dan malizia,
Aizeria bestera, dana da tranpia
Gizona engañatzen dakian pistia.
- Prem.* Tranpian ere dakust orainchen mirua,
Jate arren otan lo zegoan ollua;
Baña, ollo lekuan billarik katua,
Bizirik nekez egan irten da gaisua.
- Chom.* Nik berriz berdin dakust, arroturik arza,
Zergatik uste duen arrapa bildotsa;
Luzatua gantikan erpe chit zorrotza,
Uts egin da, galdu du sekulako poza.
- Prem.* Ausen da miseria, ausen da bai pena,
Topeka narabiltzu ari bat bezela,
Chomiñ, baña bakizu bildotsa naizela,
Oraindikan jateko, ez oso gizona.
- Chom.* Eguzkia danean zeruan agertzen,
Izarrak laster dira lotsaz ezkututzen;
Premiñ, nola eguzki, dezun iruditzen,
Banoa gordetzera lotsatu enaiten.
- Prem.* Ezkillak jo dezake nere agonia,
Beldurrez jarri nazu erdi illik iya;
Pultsurikan ez daukat, otza izerdia,
Kukurruku jo zazu Chomiñ, kantaria.

CHOMIÑ ETA PREMIÑ TRABENAN BERTSOETAN
ZAZPIGARREN JARDUN ALDIA

- Chomiñek.* Jayotzaz badakizu, dirudit mosolo,
Gabez errondari naiz, egunez oi det lo;
Premiñ, ontzen lekuan, jayo banitz loro,
Kayolen baten nitzan biziko gozoro.
- Prem.* Ez naiz errechiñola, ez kanarioa,
Ni ere naiz obeki, ontzen antzekoa;
Baña, bizi dakigun euskal-zortzikoa,
Kanta dezagun Chomiñ nere gogokoa.
- Chom.* Euskaldunak nai badu jarraitu euskaldun,
Onelache kantuan bear du ezagun;
Neurri au gurea da, berez, nere lagun,
Eta atsegingarri aire au da nai nun.
- Prem.* Leku danetan jayo, oi dira umiak,
Amak egiten ditu non nai bai semiak;
Lur onetara baña aparteko doiak,
Zerutik bota ditu Jaugoiko guriak.
- Chom.* ¿Non da beste lekutan emengo fedea?
Au beziñ beste lur bat aiñ alegerea?
¿Nork dauka Gernikako Arbola gurea?
Igartu arren zarra ez degu gaztea?
- Prem.* Chomiñ ¿non da emengo udako aizea?
Itzalpechoetako gozo eta mea?
¿Non lekuan lekuan bañuen echea,
Osasunaz jartzeko gaiso dan tristea?
- Chom.* Premiñ, baita ditugu asko ikusgarri,
Palankan nagusiak, onenak dantzari,

- Zenbait ditugun berriz emen pelotari,
Mundu danak daki ta ez galdetu neri.
- Prem.* Udetan dator onat, argatik jendea,
Berau dalako baztez parerik gabea;
Emen da zer jan ona, zuria oyea,
Ostatuan garbi ta kalean pakea.
- Chom.* Bazter onetan ez da lapurren beldurrik,
Orretan ez da senti inoiz euskaldunik;
Ateak egon arren gabetan zabalik,
Lo egiten da lasa naiz egon bakarrik.
- Prem.* ¿Nola kantatu Chomin emengo gloriak
Izarrak bezelassen badira ugariak?
Nai dituenak jakin letu kondairiak,
Gogoan eukitzeko dira geyegiak.
- Chom.* Milla euskaldun dira andiak gerrari,
¡O! zenbait ichas gizon, zenbait bertsolari!
Izkribatzalle asko, onenak kantari,
Atsegiñ eragiñak mundu guztiari.
- Prem.* Nere adiskidea, iya degu asko,
Bertsoetan naikoa egin degu gaurko;
Utzi dezagun lan au beste baterako,
Kopla obeagoak gorde ordurako.
- Chom.* Benetan jardun degu asko bertsoetan,
Geiago enuke nai segi gaur onetan;
Gizona aspertzen da gauza dan danetan,
Aisago sari gabe badabil kopletan.
- Prem.* Emen bukatzen ditut, Chomiñ, nik gaurkuak,
Begiak isten dizkit piskacho bat luak,
Gorputzak bear ditu bere deskantsuak,
Gabon digula danoi gure Jaungoikuak.
- Chom.* Agur, jende noblea, urrengo artean,
Bizi zaitezte ongi osasun pakean,
Ikusten ezpagera beste egun batean,
Jaunak batu gaitzala zero zabalean.
- Prem.* Oraindikan munduan bilduko algera,
Pasa dezagun berriz ordu bat ederra,
Bertsoetan egiñaz gaur degun bezela,
Antziñako euskaldun garbien antzera.

- Chom.* Ainbat lenen nai nuke au lako eguna,
Gozatzeko umore bat atseginduna,
Maizcho bear genduke gaur lako jarduna,
Bizi dedin Euskara, baita euskalduna.
- Prem.* Bizi dedilla, bizi, Euskara maitea,
Izkuntza antziñako parerik gabea,
Berau illtzen bazaigu, joan zan gurea,
Erdarak digulako jarriko legea.
- Chom.* Euskaldun jayo eta, berdin gera azi,
Zeren titiaz edan bera degun nasi;
Mundua dan artean ez dakigun jausi,
Seme danok batera dizayogun eutsi.
- Prem.* Bizkaya, Gipuzkoa, orobat Araba,
Nafarroakin emen lau anaya gara;
Frantziko irurak ta gu biltzen generala,
Zazpirok bear degu salbatu Euskara.

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

Ochandion, 1893-garren urtean.

